

TAARIFA KAMILI NA
MUONGOZO WA VIPINDI VYA REDIO

UKATILI MAJUMBANI NA USALAMA WAKATI WA COVID-19

Tanzania

UTANGULIZI

Wengi wetu wameathiriwa na COVID-19 kwa njia nyingi tofauti. Inatarajiwa kwamba nyakati za misiba, iwe ni vita, majanga ya asili au janga kama hili ambalo linalotukabili sasa hivi, ukatili majumbani (yaani, domestic violence) huongezeka zaidi. Ukatili majumbani wakati wa COVID-19 unaweza kusukumwa na shinikizo linalosababishwa na watu kuwa katika hali ya kufungiwa na kutengwa, changamoto za kiuchumi, kuwa katika hatari mara kwa mara kwa wahusika, au hata shida za kufikia huduma za afya na ushauri.

Tunapofikiria kuhusu ukatili majumbani, mara nyingi tunafikiria kuhusu ukatili wa kimwili ambao husababisha majeraha yanayoonekana wazi kwa waathiriwa, lakini hii ni aina moja tu ya ukatili au unyanyasaji. Ukatili majumbani ni pamoja na tabia yoyote ambayo ina madhumuni ya kuwa na nguvu au utawala juu ya mwenzi, mtoto au mtu mwingine yeyote wa familia nyumbani.

Ukatili wa mwili unaweza kumuweka muathirika katika hatari kubwa, lakini pia aina nyingine za unyanyasaji zinaweza kuwa na athari mbaya kwa afya na masilahi ya mtu.

Kuna sababu zingine nyingi zinazosababisha watu kubaki katika hali ya ukatili majumbani. Wakati kama huu ambao tunadumisha/ kuzingatia umbali wa kijamii na upunguzaji wa harakati za mienendo, inaweza kuwa ngumu zaidi kwa watu kutafuta msaada wanaohitaji. Kwa hivyo, ni muhimu sana kuepukana na 'kulaumu muathirika' na kutoa taarifa kuhusu mada hii kwa uangalifu wa kina. Mengi yanaweza kubadilika kwa kutoa shida ya ukatili majumbani wazi. Ujumbe ni lazima uangazie kwamba ukatili majumbani huumiza kila mtu, na haipaswi kupuuzwa, hasa wakati wa janga la COVID-19.

TAFSIRI

- Jinsia (gender):** ni dhana ya kijamii na kitamaduni ambayo huangazia tofauti kati ya wanaume na wanawake, wasichana na wavulana, na kwa kuambatana na utofauti huu, kugawa wajibu na majukumu ambayo yanatarajiwa kwa kila mmoja. Kwa hivyo, majukumu yanayotegemea ujinsia hubadilika sambamba na muda, na hutatofautiana katika muktadha wa tamaduni tofauti. Dhana ya ujinsia huangazia tabia, shughuli, na fursa ambazo jamii inaona zinafaa kwa wasichana na wavulana, na pia kwa wanawake na wanaume - **Chanzo: UNICEF.**
- Ukatili wa kijinsia (Gender Based Violence, au GBV):** ni neno linalotumiwa kuonyesha hatari kwa wanawake na wasichana kwa aina tofauti za unyanyasaji katika mazingira ambayo wanabaguliwa kwa sababu ya uke. Neno hili pia wakati mwingine hutumiwa kuelezea aina fulani za dhuluma dhidi ya wanaume na wavulana. Mfano wa GBV inayoathiri wanawake na wasichana ni pamoja na: ndoa za utotoni, ukeketaji, ufikiaji tofauti wa chakula na huduma, na pia unyanyasaji na dhuluma ya kingono. Vitendo vya ukatili dhidi ya wanawake na wasichana ni ishara na pia njia ya kuendeleza utawala/udhibiti wa mfumo dume, na sio juu ya wanawake na wasichana binafsi tu, lakini juu ya wanawake kama kikundi cha watu - **Chanzo: UNICEF.**
- Ukatili wa Mpenzi (Intimate Partner Violence, au IPV):** inahusu tabia ya mpenzi au mpenzi wa zamani, anayesababisha majeraha ya kimwili, kingono au kisaikolojia. Hii ni pamoja na maumivu ya mwili, ulazimishaji wa vitendo vya ngono, unyanyasaji wa kisaikolojia na tabia zingine za utawala/udhibiti. - **Chanzo: Shirika la Afya Duniani**
- Ukatili wa kingono (sexual violence):** ni kitendo chochote cha kingono ambacho hufanywa kwa kutumia nguvu, au utafutaji wa mahusiano ya kingono kwa kutumia nguvu. Ubakaji ni aina moja ya unyanyasaji wa kijinsia. Ubakaji ni upenyaji, kwa nguvu au bila makubaliano, kwenye uke au sehemu nyeti ya nyuma (anus), kwa kutumia uume, sehemu nyingine ya mwili au kitu kingine chochote, hata kama upenyaji huo ni mdogo tu. Aina zingine za ukatili wa jinsia ni pamoja na matamshi yasiyotakwa ya kingono na shinikizo zinazohusiana na ujinsia wa mtu au hamu ya ngono. Haijalishi mtu anayefanya vitendo hivi ni nani, iwe anajulikana au hajulikani kwa mhatiiriwa, au ikiwa inatendeka kazini au nyumbani. - **Chanzo: Shirika la Afya Duniani**
- Ukatili wa Kimwili (physical violence):** hufanyika wakati nguvu ya mwili inatumiwa kwa njia ambayo ni hatari, husababisha majeraha na katika

TAFSIRI

hali nyingine, hata kifo. Kukwaruza, kusukuma, kuvuta, kutupa, kunyakua, kuuma, kunyonga, kukabakoo/kupiga roba, kupiga kofi, kuvuta nywele, kupiga, kucharaza na kuchoma moto ni aina za ukatili wa kimwili. Kutumia silaha, vizuizi au nguvu ya mwili kuzuilia mwingine pia ni aina ya ukatili wa kimwili. - Chanzo: Partners4Prevention

- **Unyanyasaji wa kiuchumi (economic abuse):** hufanyika wakati mtendaji anadhibiti muathiriwa wao kupitia udhurumuji (manupulation) wa rasilimali za kiuchumi. Aina hii ya unyanyasaji pia inajulikana kama unyanyasaji wa kifedha (financial abuse). Unyanyasaji huu mara nyingi huonekana katika utawala/udhibiti wa pesa ambao mnyanyasaji anatumia. Mnyanyasaji anaweza hata kudai mwathirika kumpa mshahara wake, na bado, asimruhusu kuchangia maoni kuhusu jinsi pesa itatumika. Anaweza kuwa na akiba, siri za kifedha au akaunti za benki alizoficha, na hana uwazi kuhusu fedha, na hivyo kuzuia mwathirika kupata pesa au kumpa posho ndogo tu.
- **Unyanyasaji kihisia au kisaikolojia (emotional or psychological abuse):** ni pamoja na kitendo chochote kinachoharibu hali ya kujiamini, utambulisho au ukuzaji wa mtu binafsi. Kutusi, kupiga kelele mara kwa mara

au kuaibisha, kuweka hofu kupitia maneno au ishara za kutisha, tabia za utawala/udhibiti na uharibifu wa mali, kutishia upotezaji wa haki za utunzaji wa watoto, kulazimishwa kutengwa na familia au marafiki, kutishia kudhuru mtu au mwingine anayemjali, ni mifano ya unyanyasaji wa kihisia na unyanyasaji wa kisaikolojia. - Chanzo: Partners4Prevention

- **Kutengwa (isolation):** Kutengwa ni moja ya aina za unyanyasaji ambayo inaunganishwa kwa karibu na tabia za utawala/udhibiti. Kwa kawaida, kutengwa haifanyiki peke yake, lakini ni tokeo la tabia zingine za unyanyasaji. Kwa kumzuia muathiriwa kuona anayetaka kuona, kufanya kile anataka kufanya, kuweka na kutekeleza malengo yake, na kutawala/kudhibiti jinsi mwathirika anavyofikiria na kuhisi, mnyanyasaji humtenga muathiriwa na rasilimali ambazo zinaweza kumsaidia kuyaacha mahusiano yenye unyanyasaji. Kwa kumuweka muathirika katika hali ya kutengwa kijamii, mnyanyasaji humzuia muathiriwa kuwasiliana na ulimwengu wa nje. - Chanzo: One Place Family Justice Center.
- **Unyanyasaji wa kidijitali/unyanyasaji wa mitandaoni (cyberbullying):** Dhuluma ya dijitali au ya mtandaoni hufanyika wakati teknolojia hutumiwa kunyanyasa, kufuata fuata (stalk)

TAFSIRI

au kutisha mtu. Hii inaweza kutokea kupitia kwa maandishi au ujumbe kwenye mitandao ya kijamii. Katika hali nyingi, dhuluma hii huchukua muundo wa dhuluma na/au matusi yaliotamkwa, na hata ingawaje inafanyikia mitandaoni inaweza kuumiza muathiriwa pakubwa katika maisha yake halisi. Unyanyasaji (utapeli) wa mitandaoni kawaida hufanyika kati ya watu wawili. Unyanyasaji wa mtandao ni pamoja na kunyanyasa, kutisha, kuaibisha au kadhalilisha vijana mtandaoni. Mara nyingi hulenga vijana, ikiwa ni pamoja na watoto na wanarika (teenagers). Wakati wahuika ni watu wazima, inaitwa 'cyber-harassment' au 'cyber-stalking.'

- **Kushutumu-muathirika (victim blaming):** Kushutumu waathiriwa ni mtazamo unaopendekeza kwamba muathiriwa, badala ya mnyayasaji, ndiye mwenye lawama ya unyanyasaji huo. Kushutumiwa kwa waathiriwa hufanyika wakati inadhaniwa kwamba mtu ametenda jambo fulani ili kuchochea ukatili huo kupitia kwa matendo au maneno yao, au jinsi walivyovalia. Ushutumu wa waathiriwa ndio sababu kubwa inayochangia wanaoponea unyanyasaji wa kingono/kijinsia na ukatili majumbani kutoripoti unyanyasaji wao. - Chanzo: Chuo cha Sheria cha Harvard

CHANGAMSHA BONGO

TAARIFA YA HABARI:

**MKUU WA SHIRIKA LA UMOJA WA MATAIFA
ATOA WITO WA KUSITISHA UKATILI
MAJUMBANI HUKU KUKIWA NA ONGEZECO
LA KUTISHA ULIMWENGUNI**

**MWANDISHI: ALBERT GONZALEZ FARRAN
(UNICEF)**

TAREHE: 6 APRILI 2020

Mkuu wa Umoja wa Mataifa António Guterres anatoa wito wa kuchukua hatua za kushughulikia “ongezeko la kutisha la ukatili majumbani” wanaofanyiwa wanawake na wasichana, na unaohusishwa na ufungiaji-nyumbani wa muda (lockdown) iliowekwa na serikali ili kuzuia kuenea kwa janga la COVID-19.

Guterres anasema : “Amani sio ukosefu kwa vita tu. Wanawake wengi walio nyumbani ili kuzuia kuenea kwa #COVID19 wanakabiliwa na ukatili mahali ambapo wanapaswa kuwa salama: nyumba kwao.”

Utafiti wa Shirika la Afya Duniani (WHO) unaeleza madhara ya ukatili kwa wanawake ya kimwili, kijinsia, uzazi na afya ya akili: Wanawake wanaopitia ukatili wa kimwili au kijinsia wana uwezekano wa mara mbili wa utoaji mimba, na uzoefu huo wa ukatili unawawekea uwezekano wa karibu mara mbili wa kupata msongo. Katika baadhi ya mikoa, wana uwezekano wa 1.5 zaidi wa kupata VVU, na upo ushahidi unaoonyesha kwamba wanawake waliofanyiwa unyanyasaji wa kingono/kunajisiwa wana

uwezekano wa zaidi ya mara 2.3 wa kupata shida ya ulevi. Mkuu huyo wa UN alihimiza serikali zote kufanya uzuizi na utendaji haki kwa ukatili dhidi ya wanawake kuwa sehemu muhimu ya mipango yao ya kitaifa ya kukabiliana na COVID-19, na akaelezea hatua kadhaa ambazo zinaweza kuchukuliwa ili kuboresha hali hiyo:

- **Ongeza uwekezaji katika huduma za mtandaoni na taasisi za kiraia;**
- **Hakikisha mifumo ya mahakama inaendelea kushtaki wanyanyasaji;**
- **Anzisha mifumo ya tahadhari za dharura katika maduka ya dawa na maduka ya bidhaa,**
- **Tangaza malazi ya dharura ya waathiriwa kama huduma muhimu;**
- **Unda mbinu salama za wanawake za kutafuta msaada, bila kujulisha wanyanyasaji wao;**
- **Epuka uachiliaji wa wafungwa waliohukumiwa kwa hatia za ukatili wowote dhidi ya wanawake; na**
- **Ongeza kampeni za kuelimisha umma, haswa zinazolenga wanaume na wavulana.**

“Kwa pamoja,” alihitimisha Katibu Mkuu wa UN, “tunaweza na lazima tuzuie ukatili kila mahali, toka maeneo ya vita hadi kwenye nyumba za watu, tunapopambana na COVID-19”.

MASWALI

- > Ukatili majumbani mara nyingi hufanyiwa nani?
- > Ukatili unaathirije afya ya wanawake?
- > Ni msisitizo upi wa Mkuu wa UN ambao unafikiri ni wa muhimu zaidi, na kwa nini?
- > Ungelikuwa katika nafasi rasmi ya uongozi, ungetoa ujumbe upi kwa waathiriwa wa ukatili majumbani?

UKATILI MAJUMBANI WANAOFANYIWA WANAWAKE NA WATOTO WAKATI WA COVID-19

Ukatili majumbani unaweza kutokea wakati wowote, lakini sababu kadhaa, kama vile janga la COVID-19, zinaonekana kuchangia uwezekano wa matukio. Wahusika wanakabiliwa na mfadhaiko wa kihemko na kisaikolojia kutokana na ukosefu wa ajira na kutokuwa na uhakika wa kimaisha unaosababishwa na hali ya ufungaji wa harakati ili kuzuia ugonjwa kuenea au kulazmika kukaa karantini, inayosababisha ongezeko la umasikini na ukosefu wa usalama wa kifedha. Mfadhaiko huu mkubwa unaweza kusababisha ongezeko la matukio ya ukatili. Kuishi uzuizini au kuhitajika kufuata taratibu za kudumisha umbali wa kijamii kunaweza kupunguza uhuru na faragha, ambayo inaweza pia kusababisha mfadhaiko zaidi. Mfadhaiko unaweza pia kusababisha tabia za utawala/udhabiti za wahusika kuebuka, na kuwachochea kutenda vitendo vya ukatili, ambavyo ni mbinu zisizofaa kutumika kukabiliana na nyakati za kuhisi upotezaji wa utawala/udhibiti wao.

Wahusika ambao tayari hutumia mbinu za unyanyasaji katika maisha ya kila siku, kutenga waathiriwa kutoka kwa familia na marafiki au mifumo iliyopo ya msaada, wanaweza kuzidisha tabia hizi katika muktadha huu wa janga. Kutoruhusu waathiriwa kutumia simu au njia nyingine yoyote ya mawasiliano na

ulimwengu wa nje ni mfano wa mbinu hizi za kuwatenga. Waathirika wanaweza pia kutawaliwa kupitia upelelezi au kufuatilia na kudhibiti shughuli zao za kila siku. Ambapo kuna unywaji pombe na matumizi ya vileo vingine, huenda wanawake na watoto wakawa waathiriwa wa mashambulizi na unyanyasaji.

Ukatili ambao watoto na vijana huona nyumbani kwao una athari hasi kwa maendeleo na ukuaji wa akili na ubongo wao. Watoto wachanga na wadogo wanaweza kupata shida za kulala, hofu ya kuachwa peke yao na usumbufu mwingi. Watoto wa umri wa shule ya msingi wanaweza kuwa na shida ya kutuliza akili na pia umakini, ambao huathiri masomo yao. Baadaye maishani, wanaweza kuwa katika hatari kubwa ya kuteseka kutokana na mfadhaiko, tabia za kujinyonga, matumizi ya vileo, tabia za ujambazi na upataji mimba za mapema, ukilinganisha na wale ambao hutoka familia zisizo na ukatili. Utafiti pia unaonyesha kuwa watoto ambao hupitia ukatili nyumbani wana uwezo mkubwa zaidi wa kupatikana kwenye vita au ufanyaji wa vitendo vya fujo kama vile uonevu (bullying).

KUSAIDIA WAATHIRIWA WA UKATILI MAJUMBANI

Unaweza kuamini kwamba wewe hauna ustadi, rasilimali, ujuzi au ujasiri wa kuingilia kati na kusaidia wale wanaohitaji msaada. Tafadhali fahamu kwamba hata ingawa huwezi kuwa papo hapo kibinafsi nao,

unaweza kutumia sauti yako kuelimisha na kushawishi suluhisho la ukatili majumbani kupewa kipaumbele katika mazungumzo ya jinsi ya kukabiliana na changamoto za COVID-19.

KUSAIDIA WAATHIRIWA WA UKATILI MAJUMBANI

Kuingilia au kukomesha tukio la ukatili majumbani kutatofautiana kesi kwa kesi, na itahitaji mikakati tofauti. Kwa hali yoyote, ni muhimu kwamba unaweza kutoa muongozo wa kwenda kwa mradi wa kuaminika, mtaalam au kikundi cha jamii ambacho kinaweza kusaidia. Jamii nyingi zitakuwa na washauri, wafanyakazi wa kijamii, wanasheria au hata viongozi wa dini ambao wanafanya juhudi ili kuwafikia waathiriwa wa ukatili majumbani. Hakikisha umetoa namba za msaada wa eneo lako, au uwapigie mwenyewe kwa niaba ya mpendwa wako (muathirika wa ukatili).

Wakati mtu ambaye yuko kwenye uhusiano wa unyanyasaji au muathirika wa ukatili majumbani anaomba usaidizi, maneno na taarifa za ufariji zinaweza kumsaidia. Mifano michache imeorodheshwa hapa chini:

TAARIFA ZA MSAADA:

- Niko hapa kwa ajili yako.
- Ninajali usalama wako.
- Kuna msaada unaopatikana.
- Hauko peke yako.
- Sio kosa lako.
- Nakuamini - **Chanzo: Ushirikiano wa Arizona wa kumaliza Ukatili Majumbani**

VIDOKEZO ZAIDI VYA KUSAIDIA:

- Usiogope kuwajulisha kwamba unajali usalama wao, na uwahakikishe kuwa hawako peke yao na kuna usaidizi na msaada unaopatikana.
- Wasaidie kutambua ya kwamba kile kinachotokea sio cha kawaida na uwajulishe kwamba unafahamu wanapitia hali ngumu na ya kutisha.

- Wasikilize. Kumbuka inaweza kuwa ngumu kwao kuzungumza kuhusu ule ukatili. Wanachohitaji zaidi ni mtu ambaye hatawahukumu.
- Wafahamishe kwamba uko tayari kuwa katika mpango wao wa usalama. Mpango wa usalama ni mpango wa kibinafsi wa vitendo ambavyo hujumuisha mbinu za muathiriwa kusalia katika hali ya usalama wakati yuko katika mahusiano, kupanga kuondoka, au kuendeleza maisha baada ya kuondoka. Mpango unaweza kujumuisha lini na jinsi ya kuwasiliana na marafiki au familia, jinsi ya kukabiliana na hisia ngumu na jinsi ya kuchukua hatua za kisheria.
- Ikiwa watamaliza au kutoroka mahusiano yenye unyanyasaji au ukatili, endelea kuwaunga mkono na uwasaidie kupata mikakati ya msaada wa ukatili majumbani ambayo wanaweza kujiunga nayo.
- Kumbuka kwamba mtu aliyeokoka kutokana na ukatili ndiye anajua hali yake mwenyewe vizuri zaidi. Ni muhimu kuongea nao kuhusu jinsi ya kupata rasilimali za kuunda mipango ya usalama wao. Unaweza kuwa na maoni kuhusu kile wanapaswa kufanya, lakini ni muhimu uwaruhusu kuyafanya maamuzi yao wenyewe.
- Jitunze! Unastahili kuungwa mkono pia. Kuhangaikia mpendwa wako au mtu anayekabiliwa na ukatili majumbani kunaweza kukusumbua kimhemko na kiafya, haswa wakati kuna matukio mengi yakufadhaisha yanapokuwa yanaendelea.

NAMBARI ZA HUDUMA KWA UKATILI MAJUMBANI: (TANZANIA)

- **Namba za kitaifa za huduma kwa ukatili majumbani (Tanzania Toll-free)**

C-Sema Tanzania Child Helpline: +255 222135819

Hutoa huduma za bure kwa watoto kupitia taasisi ya kitaifa la Child Helpline kwa namba ya bure ambayo ni: 116

UJUMBE KWA WAZAZI NA WALEZI

Hapa chini kuna taarifa iliotolewa kwenye utafiti wa **UNICEF: Behind Closed Doors report** unaosema kwamba watoto wanapaswa kulindwa kwa ubora zaidi kutokana na athari za ukatili majumbani, na pia waungwe mkono kwa ubora zaidi ili kupona kutokana na athari za ukatili waliopitia. Hizi ni ujumbe muhimu na miongozo kuhusu usaidizi ambao watoto na vijana wanapopitia ukatili majumbani wanahitaji:

- **Watoto wanahitaji mazingira salama ya nyumbani**

Kila mtoto ana haki ya kukua akiwa salama kutokana na madhara, na pia kuhisi kuwa wapendwa wake nao wamelindwa. Ukatili majumbani huvuruga mtoto anavyojisikia kuwa yuko salama na kulindwa ulimwenguni, na haki yake ya kuishi bila madhara. Watoto wanahitaji ukatili majumbani kwao kukoma.

- **Watoto wanahitaji kujua kwamba kuna watu wazima ambao watawasikiliza, kuwaamini na kuwalinda**

Watu wazima wanaofanya kazi na watoto, ikiwa ni pamoja na waalimu, wafanyakazi wa jamii, jamaa, walezi na wazazi, wanahitaji ufahamu na ujuzi wa kutambua na kukidhi mahitaji ya watoto walioathiriwa na ukatili majumbani na kuelekeza watoto kwenye huduma zinazofaa. Urafiki wa karibu na uaminifu pia unaweza kupunguza mfadhaiko ambao huwakabili watoto wanaopitia ukatili majumbani. Watoto ambao wana mtu mzima ambaye anawaonyesha upendo na kuwatunza kwa uangalifu huweza kukabiliana vyema kuliko wale ambao hawana. Watoto ambao wameathiriwa na ukatili majumbani kwao wanahitaji kujua kwamba hawako peke yao, na pia kwamba sio wao wameusababisha ukatili huo.

- **Watoto wanahitaji kujisikia wako katika mpangilio fulani na kwenye hali ya kawaida**

Ukatili majumbani unaweza kuvuruga ulimwengu wa mtoto. Mipangilio, kama vile ya kwenda shule na kushiriki katika shughuli za burudani, zinapaswa kutunzwa kwa sababu ni za muhimu kwa maendeleo ya afya na ustawi.

- **Watoto wanahitaji huduma za usaidizi kukidhi mahitaji yao**

Suluhu zinazotolewa kwa watoto walioathiriwa na ukatili majumbani zinapaswa kuwa pana na za kujumuisha, na zenye kuzingatia athari na mahitaji tofauti ya watoto. Watoto ni lazima wawe na mahali pa kwenda ambapo ni salama na inayowasaidia, iwe ni kwa mwanafamilia wao au kwenye makazi ya kuhudumia wanaokwepa ukatili majumbani. Utafiti unaonyesha kwamba kutoa hatua za muongozo kwa akina mama waliofanyiwa

unyanyasaji pia kunaweza kuwafaidi watoto wao, haswa ambapo juhudi kama hizi pia huzingatia mahitaji maalum ya watoto.

- **Watoto wanahitaji kufunzwa kwamba ukatili majumbani haufai, na kufunzwa njia za kutatua mizozo ambazo sio za kikatili**

Watoto wanahitaji kusikia ikisisitizwa na kurudiwa-rudiwa ya kwamba ukatili majumbani haufai. Ni lazima waone mifano mizuri tofauti ili wakue wakiwa na dhana nzuri za siku zijazo. Nchi kadhaa zimeanzisha miradi inayofundisha vijana jinsi ya kuzuia ukatili katika mahusiano ya kibinafsi. Shule ni muhimu sana katika ufanisi wa mikakati ya aina hii. Miradi inayotokana na shule inaweza kupunguza uhasama na ukatili kwa kuwasaidia watoto kukuza maadili na mtazamo mwema, na kuwapa ujuzi mpana wa kukwepa tabia za ukatili. Miradi mingine iliofana husisitiza utatuzi wa migogoro, uchezaji wa kushirikiana na watu wanaoweza kuigwa kama mifano mizuri kwa wengine (role models).

- Watoto wanahitaji watu wazima kuzungumza na kuvunja ukimya

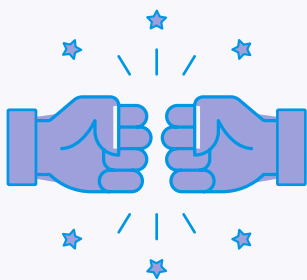
Watoto ambao wameathirika na ukatili majumbani wanahitaji kujua ya kwamba mambo yanaweza kubadilika, na ukatili ulio nyumbani unaweza kukoma. Watoto wanahitaji tumaini la siku zijazo! Kampeni za kutoa elimu na uhamasishaji kwa umma kuhusu ukatili majumbani zinapaswa kuzingatia njia maalum za kutatua shida hii na madhara ambayo hufikia watoto. Serikali na taasisi zingine za umma zinapaswa kuzungumzia athari za ukatili kuwepo nyumbani kwa watoto.

KUONDOA UZUSHI (HADITHI POTOFU)

UZUSHI	UKWELI
Ukatili majumbani hufanyika katika familia masikini au wasio na elimu tu.	Ukatili majumbani unaweza kutokea kwa familia ya aina yoyote, hajalishi kiwango chao cha elimu, uasili, kabila, mapato, taaluma au eneo.
Ni ukatili wa kimwili tu ambao huhesabika kuwa ukatili majumbani.	Ukatili majumbani ni tabia yoyote ambayo hutambulika kuwa ya udhibiti (utawala) au ukatili na ambayo husababisha dhuluma ya kijinsia, kifedha, kimhemko, kisaikolojia na kimwili au kuhisia uwoga, inayoletwa na mtu wa karibu wa familia, mpenzi au mpenzi wa zamani.
Watoto na vijana hawaathiriwi na ukatili majumbani unapotokea kati ya wazazi wao au watu wengine wazima nyumbani.	Kuona tabia za ukatili kati ya watu wazima, au ikitendewa mzazi mmoja na yule mwingine, na vile vile kukua katika mazingira yasiyotabirika na yaliyojaa hofu, kunaweza kuathiri watoto kwa kiasi kikubwa. Vijana walioathiriwa na ukatili majumbani wako kwenye hatari kubwa ya kupatwa na mfadhaiko na pia kupata shida za kitabia. Wanaweza pia kuteseka shuleni na ustadi wao wa kujifunza kusoma na lugha huathirika vibaya, na pia uwezo wao wa kupata na kudumisha urafiki.
Wanawake ni wanyanyasaji sawa sawa kama walivyo wanaume tu.	Wanawake wana uwezekano mkubwa zaidi kuliko wanaume kupatwa na matukio mengi ya unyanyasaji. Unyanyasaji wa nyumbani upo kama sehemu ya wigo mpana wa ukatili dhidi ya wanawake na wasichana. Kuna aina tofauti za ukatili wa kifamilia, ikiwa ni pamoja na ndoa ya kulazimishwa, ukeketaji na pia zinazojulikana kama “jinai za uhalifu” (horror crimes), ambazo mara nyingi hutekelezwa na wanafamilia wa kiume.
Waathiriwa ndio huchochea ukatili wa wapenzi wao.	Hata iwe kuna shida zipi katika mahusiano, matumizi ya ukatili haiieleweki wala haikubaliki kamwe. Hakuna kisingizio chochote cha ukatili majumbani.
Ni rahisi kwa muathirika wa ukatili majumbani kumuacha mnyanyasaji wake, na ikiwa hamuachi basi dhuluma hiyo haiwezi ikawa ni mbaya sana.	Ikiwa mwanamke/mwanaume anachagua kukaa kwenye uhusiano wenye unyanyasaji, haimaanishi kwamba hali iliopo sio mbaya. Mara nyingi humaanisha kwamba yeye ana wasiwasi kwamba kuondoka kwake kunaweza kuzidisha mambo. Hofu, ukosefu wa afua salama, na kutoweza kukabiliana na hali ngumu ya kiuchumi kunaweza kuzuia muathiriwa kuachana na uhusiano hata ukiwa wenye dhuluma. Vitisho vya madhara, ikiwa ni pamoja na vitisho vya kifo kwa muathiriwa na/au watoto wake, huwaweka wanawake/wanaume wengi waathiriwa katika hali zenye unyanyasaji. Wakati hatari zaidi kwa mhathiriwa ni wakati anapojaribu kuacha mahusiano hayo, au wakati mnyanyasaji anapogundua kwamba ana mipango ya kuondoka. - Chanzo: Safesteps

JE, WAJUA?

WANAWAKE WALIOPOTEZA MAKAZI, WAHAMIAJI AU WAKIMBIZI, NA WALE WANAOSHIRIKIWA KATIKA MAENEO YALIOATHIRIWA NA MIZOZO, NA PIA WANAWAKE WAZEE NA WENYE ULEMAVU, WAKO KWENYE HATARI KUBWA ZAIDI YA UKATILI WAKATI WA COVID-19.

Inakadiriwa kuwa kuna wanawake na wasichana milioni 650 ulimwenguni kote leo ambao waliolewa kabla ya kufikisha umri wa miaka 18. Ndoa za utotoni mara nyingi huchochea mimba za mapema, kutengwa kijamii, kuvuruga elimu ya msichana, kupunguza fursa za wasichana na kuongeza hatari yao ya ukatili majumbani.

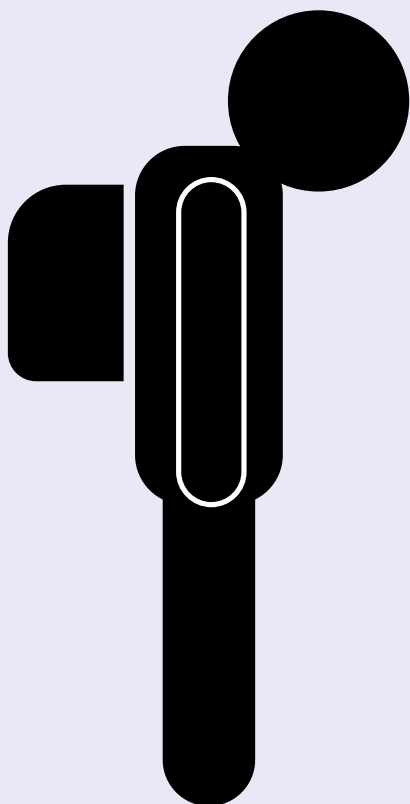
Ulimwenguni kote, 38% ya wanawake waliouwawa, wameuliwa na mpenzi wa karibu wa kiume.

Makadirio ya ulimwengu yaliochapishwa na WHO yanaonyesha kwamba ni karibu 35% ya wanawake ulimwenguni kote (yaani mmoja kwa watatu) ambao maishani mwao wameupitia ukatili wa kimwili na/ au wa kimapenzi au unyanyasaji wa kingono usiotokana na wapenzi wao.

JE, WAJUA?

Wazazi wengi ambao wanakabiliwa na ukatili majumbani katika mahusiano yao wanaamini kwamba watoto wao hawajui kinachotokea. Utafiti nao unaonyesha kwamba 90% ya watoto hujua unyanyasaji ulipo.

Watoto wengi ambao huwepo wakati wa vitendo vya ukatili majumbani hujaribu kusaidia. Utafiti mmoja ulionyesha kwamba katika 15% ya visa ambapo watoto walikuwepo, watoto hao walijaribu kuzuia ukatili, na 6% walijaribu kupata usaidizi toka nje. Wengine 10% walijitahidi kumlinda muathiriwa au kuukomesha ukatili huo.

RASILIMALI

- UNICEF: Nyuma ya milango iliyofungwa
- World Health Organisation: Ukweli wa Ukatili Majumbani dhidi ya Wanawake
- UNICEF: Kulainisha Mpindo wa Korona (flattening the curve) na Ukatili wa Kijinsia
- Center For Global Development: Majanga na Ukatili dhidi ya Wanawake na Watoto
- GBV Guidelines: Rasilimali za Covid-19 za kupambana na tishio la ukatili wa kijinsia
- SafeLives UK: Dhuluma Majumbani na Covid-19
- Endviolence.org: Ulindaji Watoto wakati wa mlipuko wa Covid-19

UKATILI MAJUMBANI NA USALAMA WAKATI WA COVID-19

MUONGOZO WA KUTAYARISHA MIUNDO NA VIPINDI VYA REDIO

KUTAYARISHA KIPINDI

MAADILI NA IDHINI

Mada ya ukatili majumbani inaweza kuwa mada nyeti kwako na kwa wengine, kwa hivyo hakikisha umewafahamisha wasikilizaji wako kuwaheshimu wale watakaotoa simulizi zao za kibinafsi. Njia nyingine ya kuwalinda wale wanaotaka kushiriki ni kutotambulisha majina yao halisi. Heshimu usiri wa wote wanaokubali kushiriki. Watu wanaweza kukupa idhini ya kutumia hadithi zao, kisha wabadili mawazo yao baadaye, kwa hiyo kuwa tayari kwa haya, kwani idhini inaweza kubadilika. Ikiwa kuna taarifa yoyote isiyo sahihi itakayotokea katika muundo wowote, hakikisha umeikanusha taarifa hiyo potofu.

MADA MAHUSUSI

Njia tofauti za kuzungumza kuhusu ukatili majumbani

- Kwanini wanawake na watoto ndio wenye uwezekano mkubwa zaidi wa kupatwa na ukatili majumbani?
- Unawezaje kuwasaidia waathirika wa ukatili majumbani wakati wa COVID-19?
- COVID-19 inaongezaje hatari ya ukatili majumbani?
- Ni aina zipi tofauti za dhuruma na ukatili ambazo zinaweza kutokea nyumbani?
- Kwanini ni muhimu kuzungumza kuhusu ukatili majumbani wakati wa COVID-19?
- Ni usaidizi upi unaopatikana kwa waathiriwa wa ukatili majumbani wakati wa COVID-19?

CHAGUA MADA MAHUSUSI

Unawezaje kuwasaidia waathirika wa ukatili majumbani wakati wa COVID-19?

Hizi ni njia kadhaa za kuzungumza kuhusu **kuaidia waathiriwa wa ukatili majumbani wakati wa COVID-19:**

- Sisitiza jukumu la jamii la kuwaambia walimu, viongozi wa dini, wafanyakazi wa kijamii na polisi katika jamii kuhusu ukatili majumbani kwa niaba ya waaathiriwa.
- Jaribu njia tofauti za kuweka mwamko na useme katika jamii kuhusu visa vya ukatili wa majumbani.
- Fafanua kwa nini sio rahisi kwa waathiriwa wa ukatili majumbani kuondoka kwenye hali ya dhuruma.
- Fafanua kwa nini watu wanapaswa kutambua aina nyingine za unyanyasaji ambazo zipo nje ya unyanyasaji wa kimwili.
- Eleza umuhimu wa kutumia maneno au matamshi ya kutia moyo, uhakikishaji na ya ucheshi kwa waathiriwa.
- Sisitiza umuhimu wa kuwa na taarifa na rasilimali zinazofaa ili kuwasaidia waathiriwa wa ukatili majumbani.
- Wahakikishie waathiriwa kwamba unawaamini na unaelewa kwamba wako katika hali ngumu.
- Kurekebisha taarifa isio sahihi na imani potofu kuhusu kile kinachosababisha ukatili majumbani.

MIUNDO

MAHOJIANO

Lengo la mahojiano

Kupata taarifa kutoka kwa mtu ambaye ana utaalum au uzoefu wa mada. Kumbuka kwamba kuna njia tofauti za kupata sauti kutoka kwa mtu ambaye hayupo pamoja nawe katika chumba kimoja. Njia rahisi ni kuwatumia maswali mapema na kuwauliza watume majibu yao kwa kupitia ujumbe wa sauti ya WhatsApp au kurekodi sauti na simu zao. Unaweza pia kurekodi mahojiano mubashara kwa kumpigia mhojiwa simu na kisha kuweka sauti ya spika juu na kutumia simu nyingine kuirekodi. Ubora wa sauti wa mahojiano hayo unaweza ukawa haujafikia uzuri wa ujumbe wa sauti, lakini bado unaweza kutumiwa.

Utazungumza na nani?

Mshauri, mfanyakazi wa jamii, mpigania haki za kijamii au mhudumu wa simu kwenye kituo cha huduma za dharura.

- Mtu anayepitia ukatili majumbani anawezaje kupata usaidizi?
- Muathiriwa wa ukatili majumbani anawezaje kujilinda wakati wa kuzuia kuenea kwa mlipuko wa ugonjwa?
- Namna gani unyanyasaji mwingine tofauti na wa kimwili, unaumiza waathiriwa?
- Kama mtu wa nje, ni njia ipi iliyo bora ya kuingilia kuzuia hali ya ukatili majumbani?
- Unaweza kumwabiaje muathirika wa ukatili majumbani anayehitaji usaidizi?
- Kwa nini ni muhimu kuzungumza kuhusu ukatili majumbani?
- Ni sababu kama zipi ambazo hufanya iwe ngumu kwa muathiriwa kuacha mahusiano au hali yenye unyanyasaji?

SAUTI ZA UMMA

Lengo la sauti za umma

Kupata maoni tofauti kuhusu mada moja. Unaporipoti tokea nyumbani, maswali ya sauti za umma yanaweza kutumwa kwa kutumia orodha ya mawasiliano ya redio au kwa kutumia orodha ya utangazaji (broadcast list), bora washiriki waelewe kwamba wanahitajika kujibu kwa kutuma ujumbe wa sauti.

Utazungumza na nani?

Yeyote kutoka kwa jamii

Maswali yaliyopendekezwa ya kurekodi sauti za umma na watu kwenye jamii yako:

- Ungefanyaje kama ungekundua kwamba jirani yako anakabiliwa na ukatili majumbani?
- Muathirika wa ukatili majumbani anaweza kwenda wapi katika jamii yako ili kupata usaidizi?
- Kwa nini unafikiri kuna ongezeko la ukatili majumbani wakati wa COVID-19?
- Ni taarifa zipi kwenye habari ambazo umesikia kuhusu ukatili majumbani?
- Tofauti na unyanyasaji wa kimwili, unafikiri ni aina gani zingine za unyanyasaji zinazoleta madhara/kuumiza?
- Ni maneno au matamshi yapi ya kuunga mkono ambayo unaweza kumwambia mtu anayekabiliwa na ukatili majumbani?

Kidokezo: Ikiwa unahoji mtu ambaye hajui kuhusu mlipuko wa ugonjwa wa COVID-19 au jinsi ya kuizuia, tumia habari iliyo kwenye chapisho la taarifa za kweli (fact sheet) ili umweleze misingi kuhusu virusi.

MAONI YA SAUTI

Lengo la maoni ya sauti

Kupata maoni ya watu kuhusu mada wanayojali.

Utazungumza na nani?

Mtu katika jamii au wa familia anayo maoni kuhusu athari ya ukatili majumbani wakati wa Covid-19.

WASIFU WA SAUTI

Lengo la wasifu wa sauti

Kupata simulizi ya mtu mwenye uzoefu wa mada ya kipindi. Wasifu wa sauti mara nyingi hulenga kuwahamasisha watu.

Utazungumza na nani?

Ongea na manusura wa ukatili majumbani ambaye ameweza kutoka katika hali ya unyanyasaji na kuendelea na maisha yake. Unaweza pia kuongea na mtu ambaye ameshashuhudia ukatili, na akapata njia ya kuingilia kwa amani au akajifunza jinsi ya kujiweka salama katika hali hiyo. Wahusika wengine ambao unaweza kuwahoji wanaweza kuwa watu walio na utaalam au maarifa kuhusu kile kinachohitajika kutatua hali ya ukatili majumbani, au watu ambao wanaweza kuongea kuhusu jinsi ya kupata usaidizi kuweza kuokoa maisha yao. Kumbuka kwamba ukatili majumbani unaweza kuathiri watu wowote, bila kubagua kabila, mapato, jinsia au umri. Watu ambao hupitia unyanyasaji wa kihisia, maneno, kifedha au kisaikolojia nyumbani pia ni waathiriwa wa ukatili majumbani. Watu wengine pia wanaweza kuwa wanusurika wa unyanyasaji kwenye mtandao, ambao unaweza kuwa ulitokea wakiwa nyumbani kwao, lakini ukawaleta hofu au aibu. Tafuta mtu anayeweza kutoa suluhisho la kukabiliana na changamoto hizi au mwenye hadithi yake inayoweza kuhamasisha wasikilizaji.

Maswali ya kuuliza kwa wasifu wa sauti:

- Unaweza kuelezea uzoefu wako wa ukatili majumbani?
- Ni wakati upi uliokuwa mgumu zaidi kwako, kwa uzoefu wako wa ukatili majumbani?
- Ni nani au nini kilichokuunga mkono ukipitia nyakati ngumu?
- Ulikuwa na matumaini gani wakati ulipopitia ukatili majumbani?
- Ni nini kilichotokea maishani mwako kikapelekea utoke katika hali hiyo?
- Ulijifunza nini juu yako mwenyewe wakati wa kipindi hicho?
- Unafikiria ni nini ambacho watu hukosa kuelewa kuhusu wahathiriwa wa unyanyasaji?
- Ungewaambiaje watu wanaokabiliwa na ukatili majumbani?
- Una ujumbe upi kwa ulimwengu kuhusu ukatili majumbani?

JE, WAJUA?

Lengo la 'Je, wajua?'

Kushiriki ukweli wa kufurahisha, ulio rahisi kuelewa na wenye kukuarifu. Hizi zinaweza kutolewa kwa njia ya kutumia takwimu, namba au taarifa. Huu ni muundo mzuri wa kufunga kipindi, kusesitiza ujumbe mkuu wa mada na kuwajulisha wasikilizaji kuhusu ukweli uliothibitishwa unaohusiana na mada inayojadiliwa.

Mifano ya matumizi ya Je, wajua? katika kipindi chako:

- Ukosefu wa upatikanaji wa rasilimali, shida zilizoongezeka kwa sababu ya upotezaji wa kazi au uhaba wa fedha, na pia kutengwa na mifumo ya kijamii ya usaidizi ni baadhi ya mambo ambayo yanaweka watu katika hatari kubwa ya ukatili majumbani wakati wa COVID-19.
- Kabla ya janga hili, manusura au muathirika angeweza kukimbia hali ya ukatili kwa kukaa na mtu wa familia, kwenda kwenye makaazi ya usaidizi au kujisajili kupata ulinzi wa polisi. Lakini kwa wengi, chaguo hili halipatikani kwa urahisi wakati wa janga la COVID-19.
- Wakati wa janga la COVID-19, makaazi mengi ya usaidizi yamefungwa, hayana rasilimali, au yamejaa, na kuwaacha waathiriwa wakiwa wameshikwa katika mizunguko ya udhibiti/utawala na unyanyasaji.
- Watoto haswa wako katika hatari kubwa ya kunyanyaswa na kupuuzwa wakati wa janga kwa sababu ya viwango vya mfadhaiko vilivyoongezeka kati ya wazazi.
- Rasilimali ambazo wazazi wengi waliopo hatarini hutegemea, kama vile jamaa, watunzaji wa watoto/shule, vikundi vya kidini na mashirika ya kutetea ulinzi wa watoto yanaweza, kwa wakati huu, kuwa na wafanyakazi wachache wanaopatikana wakati wa janga.
- Ambako nchi zinakabiliwa na kufungwa ili kupunguza kuenea kwa maambukizi, wafanyakazi wa kijamii hawataweza kufanya ziara za nyumbani, na hii itasababisha ripoti za unyanyasaji na uachiliaji wa watoto kutoripotiwa sahihi.

JARIBIO (QUIZ)

KUMBUKA: Kuongeza muundo wa jaribio kwenye kipindi chako cha redio inahitajika

Lengo la Jaribio (quiz)

Kupima ujuzi wa msikilizaji wako kuhusu mada. Muundo huu hufungua ushiriki wa wasikilizaji wako, na huwapa fursa ya kukujibu na pia kushiriki kwenye mada. Unaweza kurekodi sehemu ya jaribio na kuifanya iwe kipengele cha kipindi chako, huku ukiwauliza wasikilizaji wajibu jaribio kupitia kwenye mitandao yako ya kijamii, ukiwaahidi kuwapa majibu na matokeo katika kipindi kitakachofuata. Ikiwa mwezeshaji wako atakuwa akiwasilisha kipindi tokea studio, anaweza kuuliza wasikilizaji washiriki kwenye jaribio kwa kupiga simu au kwa kusoma majibu yao kupitia mitandao ya kijamii wakati wa kurusha kipindi hewani. Mwisho, jaribio linaweza pia kuwasilishwa kupitia matangazo ya mubashara (live) ya kipindi chako kilichorekodiwa kupitia mtandao wa 'Facebook Live' au 'Instagram Live'.

Vitu unavyohitaji kwa zoezi hili:

- Maswali yaliyotayarishwa na majibu
- Zawadi ndogo-ndogo

Wasilisha maswali na utoe zawadi kwa wale wapatao jibu sahihi. Kutoka kwenye karatasi yenye habari zilizothibitishwa kuwa kweli, tumekuundia jaribio lifuatalo ili utumie kwenye vipindi vyako kuhusu afya ya akili. Baada ya kutumia mifano hii, jisikie huru kuunda maswali zaidi ili kuwapima wasikilizaji wako!

Jaribio 1:

Swali: Kati ya taarifa hizi, ni ipi ya uongo?

- Dhuluma ya kimwili sio aina ya dhuluma iliopo tu
- Wanawake na wasichana wana uwezekano mkubwa zaidi wa kunyanyaswa kuliko wanaume
- Unyanyasaji hufanyika tu kwa wanawake na wasichana

Jibu sahihi ni: C

Jaribio 2:

Swali: Neno lingine la "unyanyasaji wa digitali" ni?

- Utumaji ujumbe wa maandishi
- Utapeli wa mtandaoni (cyberbullying)
- Facebook

Jibu sahihi ni: B

UKATILI MAJUMBANI NA USALAMA WAKATI WA COVID-19

MUONGOZO WA KUTAYARISHA MIUNDO NA VIPINDI VYA REDIO

JINSI YA KUANDAA KIPINDI CHAKO CHA REDIO

Kwa sababu hauko hewani mwenyewe, mwanahabari anayerekodi muundo atahitaji kurekodi ufunguzi na ufungaji wa miundo yao. Lazima pia muamue kama kikundi nani atakaye andaa kipindi ambacho kitarushwa hewani. Wengi wenu mnaweza kumpa mwezeshaji hati/karatasi itakayomuongoza jinsi mnavyopenda kipindi kiwasilishwe, au mnaweza kuchagua mwanahabari kijana afanye ufunguzi na ufungaji wa kipindi kizima. Kufanya uamuzi kuhusu jinsi mnavyotaka kuendesha kipindi chenu kunapaswa kufanyika katika mikutano yenu ya msingi ya utengenezaji wa kipindi.

Tumia miundo yako ya radio, utafiti wako, miundo iliopendekezwa na maswali yalio hapa chini ili kuunda muongozo wako mwenyewe

[UFUNGUZI WA KIPINDI:]

Mtangazaji 1 / Mwezeshaji: Hujambo mpenzi msikilizaji, na karibu kwenye kipindi ukipendacho cha [TAJA JINA LA KIPINDI CHAKO]. Jina langu ni [TAJA JINA LA KO], na ahsante kwa kuungana nami leo! Vyombo vya habari vimefanya kazi nzuri kuelimisha umma kuhusu kile ambacho tunaweza kufanya ili kukomesha kuenea kwa COVID-19. Sasa tunajua umuhimu wa kunawa mikono yetu na sabuni, kuzingatia umbali wa kijamii na kuvaa barokoa (maski) tunapoondoka majumbani mwetu. Lakini kuna maswala mengine ambayo yanaweza kusahaulika katika wakati kama huu, kama vile suala la ukatili majumbani.

Wakati wa shida, iwe kwa sababu ya vita, janga la asili, au janga kama hili linalotukabili sasa, inatarajiwa kuwa kesi za ukatili majumbani huongezeka. Ukatili majumbani unaweza kutokea kwa mtu yeyote bila ubaguzi wa rangi, kiwango cha kiuchumi, umri au jinsia, lakini utafiti unaonyesha ya kwamba wanawake na watoto ndio wana uwezekano mkubwa zaidi wa kuwa waathiriwa wa ukatili ndani ya nyumba zao.

Vizuizi na vikwazo ambavyo tunapaswa kuvumilia wakati wa COVID-19 vinaweza kusababisha watu kuhisi mfidhaiko na kukosa namna. Watu wengine kupoteza kazi zao, au kuwa hawawezi kwenda shule, kushirikiana na marafiki zao, au kuwa na watu wengi ndani ya nyumba, kunaweza kuwa changamoto sana kwa watu wengi. Ikiwa kuna mnyanyasaji ndani ya nyumba yako, hali inaweza ikawa hata mbaya zaidi. Hali hizi haziwezi kutumiwa kama kisingizio cha kuwa mkatili. Unyanyasaji wa aina yoyote ni makosa, na haijalishi kile kinachoendelea katika maisha yako!

Kaa nasi na usikilize kipindi kizima ambapo tutakuwa tukifafanua mada hii nyeti sana, lakini ya muhimu na inayoathiri jamii zetu zote. Inaweza kutisha kusikia kwamba jirani yako ananyanyaswa, haswa ikiwa hatujui jinsi ya kuingilia kati au kusaidia. Tunaweza kuziba masikio yetu na kujifanya hatusiikii kwa sababu hatujui la kufanya. Katika kipindi hiki, tutazungumza kuhusu baadhi ya mbinu ambazo tunaweza kutumia kuingilia kati, au kusaidia

waathiriwa wa ukatili majumbani ambao wanatuhitaji. Wacha tusikilize hadithi za ujasiri na maoni ambayo watu wametoa kuhusu jinsi tunavyoweza kumaliza/kukomesha unyanyasaji majumbani.

[CHEZA MAHOJIANO YALIOREKODIWA PAMOJA NA UFUNGAJI AMBAO UNATUAMBIA NI NANI ALIYEHODIWA]

[CHEZA UFUNGAJI ULIOREKODIWA]

[TIA SAUTI YA MTANGAZAJI ILIOREKODIWA ILI KUUNGANISHA MIUNDO]

KIDOKEZO: Kuwa na 'show clock' iliyoeleweka wazi itasaidia kuandaa watangazaji au wanahabari wote kuhusu ufunguzi na ufungaji wa miundo watakyohitaji kurekodi kabla ya tarehe ya urushaji wa kipindi.

[UFUNGAJI WA KIPINDI:]

Mtaganzaji 1 / Mwezeshaji: Katika kipindi cha leo, tuligundua kuwa unyanyasaji wa kimwili nyumbani sio njia ya ukatili majumbani ya pekee. Kuna aina zingine tofauti za unyanyasaji ambazo zinaweza kumdhuru mwathiriwa pia. Ni muhimu kuelewa hii kwa sababu unaweza ukawa katika hali au mahusiano duni, lakini usiifikirie kuwa ni ukatili majumbani kwa sababu mnyanyasaji hajakupiga.

Ikiwa uko katika hali ambayo mtu anakutawala/kukudhibiti sana, anakudhalilisha, anakukwaza kwa kurudia na kukutishia, unaweza kuwa unakabiliwa na unyanyasaji wa kihisia. Ikiwa uko katika hali ambayo mtu anakatalia pesa wakati unahitaji kwenda hospitali, kupata chakula au huduma za matibabu, unaweza ukawa umekabiliwa na unyanyasaji wa kifedha. Sote tunaweza kuleta mabadiliko makubwa ikiwa tunaamini watu ambao wanaripoti unyanyasaji uliopita. Tunaweza kuwafanya watu wasikie wako na usalama wa kutosha wa kuripoti ikiwa hatuwahukumu na tutaheshimu machaguo yao ili wakabiliane na hali iliopo kwa jinsi wanavyoona inafaa. Wacha tuvunje ukimya na tuzungumze kuhusu ukatili majumbani!

Ahsante wageni wetu wote na pia kwa wale wote waliotuma ujumbe wa sauti. Tuendelea na kazi nzuri ya kukaa sambamba na habari na kufanya kile tunachoweza ili kusaidia watu katika jamii zetu. Janga hili la COVID-19 litapita, kwa hivyo hakikisha unakaa salama na kuwa chanya! Wiki ijayo mnamo [TAJA SIKU] saa [TAJA SAA] tutakuwa tukizungumza kuhusu [TAJA MADA YA WIKI IJAYO]. Hadi wakati huo, kwaheri!